

PITER V.
BRET

SKRIVENA
KRALJICA

Prevela
Nevena Andrić

■ Laguna ■

Naslov originala

Peter V. Brett

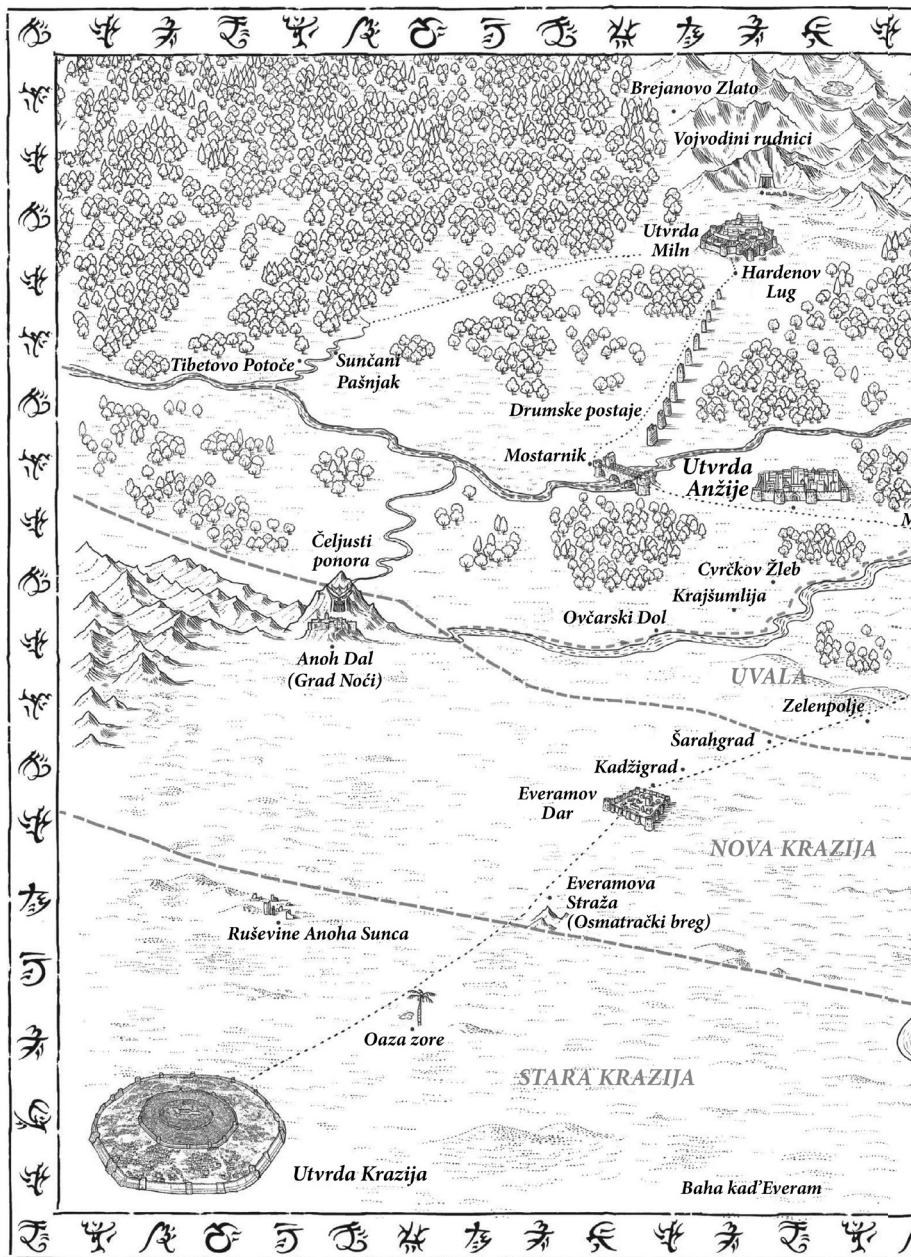
THE HIDDEN QUEEN

Copyright © 2024 by Peter V. Brett

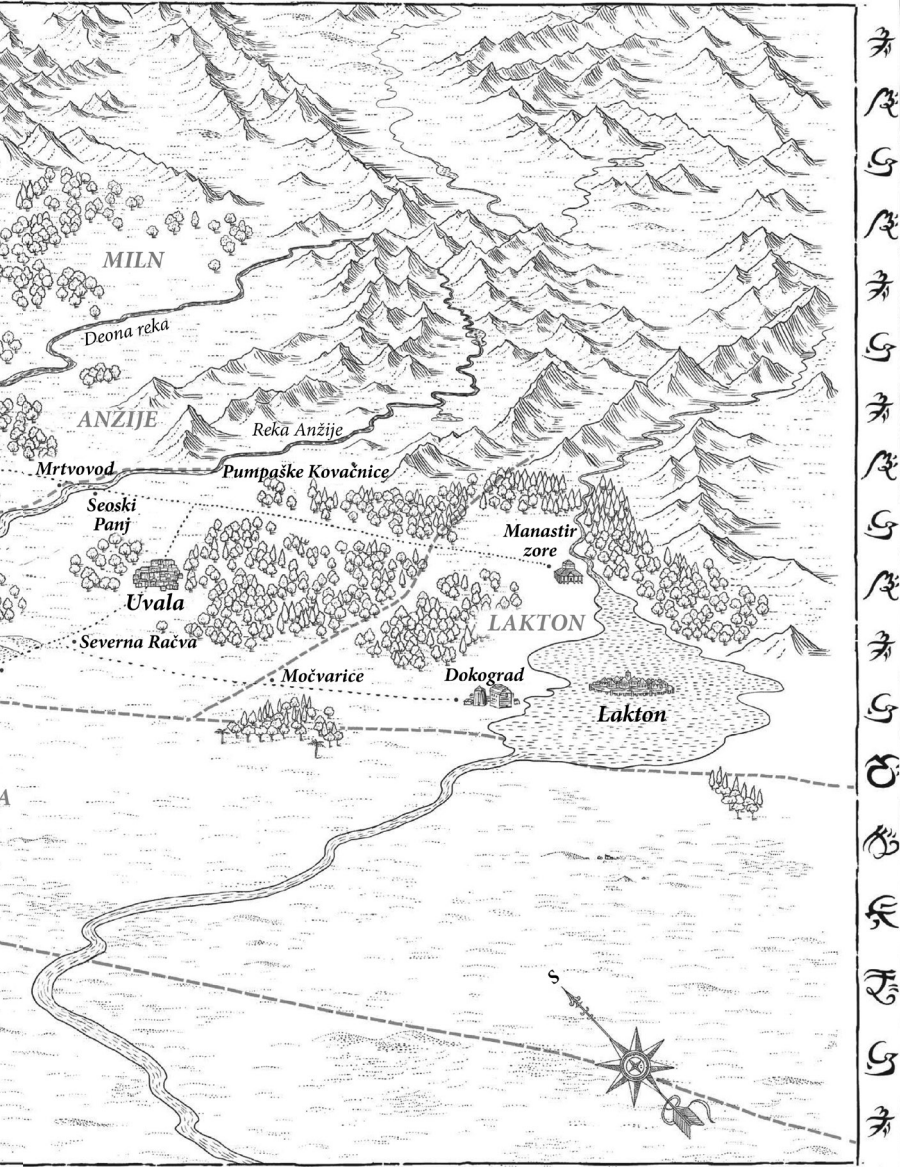
Maps copyright © 2021 by Nicolette Caven

Translation copyright © 2025 za srpsko izdanje, LAGUNA

Posvećeno feniksu i sireni

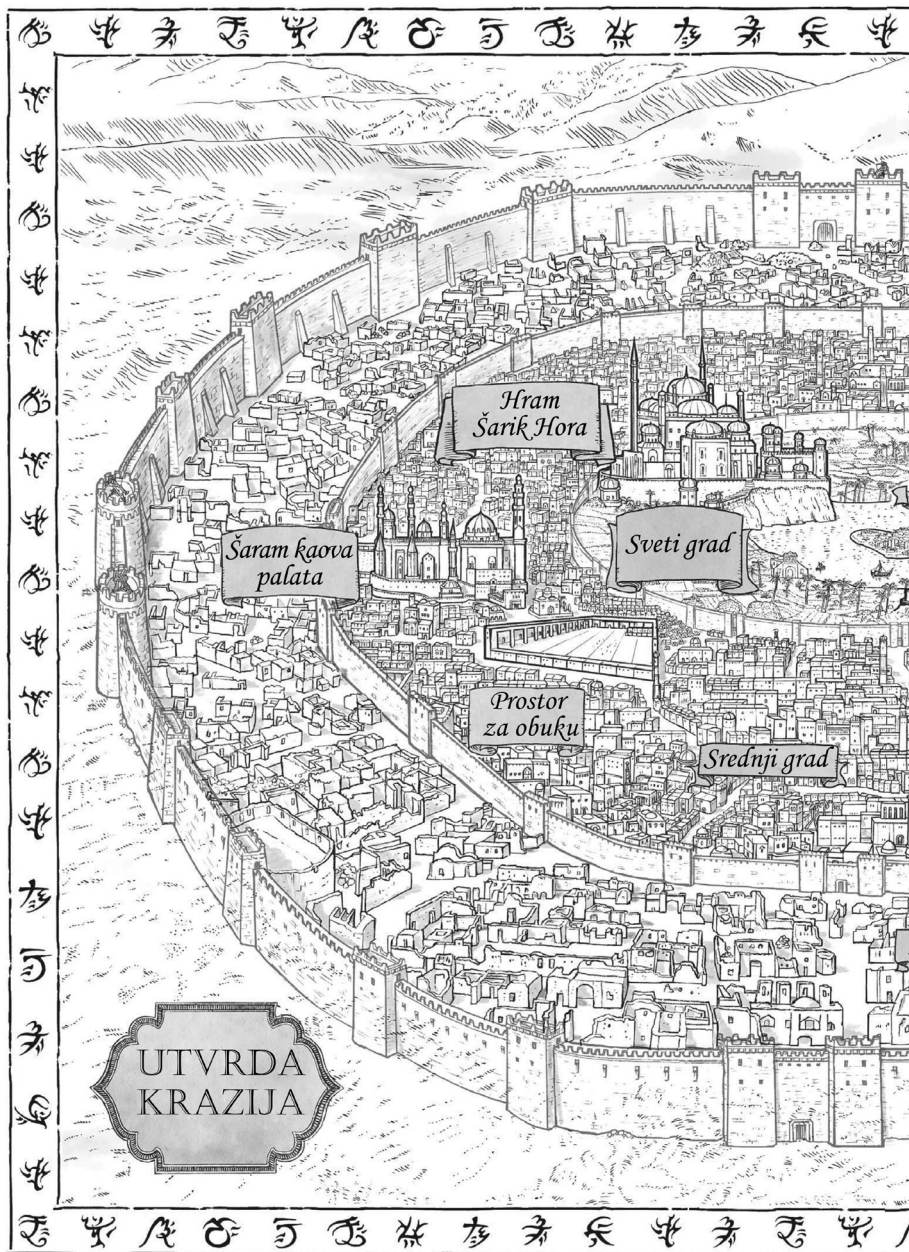

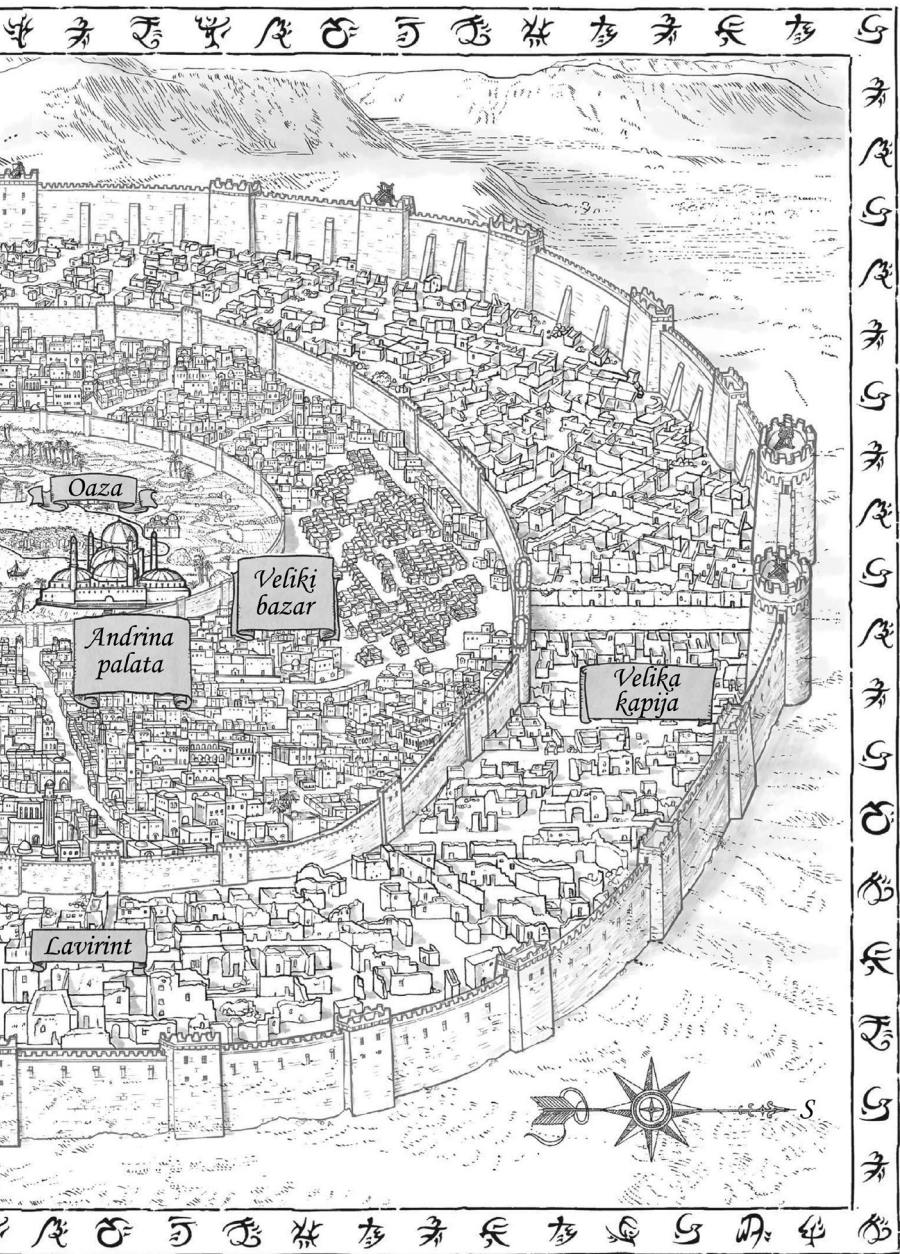
Handwritten text in a stylized script, likely a title or header, running horizontally across the top of the page.

Vertical handwritten text on the right side of the page, likely a title or header, running vertically.

Handwritten text in a stylized script, likely a title or header, running horizontally across the bottom of the page.

Sadržaj

PRVO POGLAVLJE: Bočice za suze	15
DRUGO POGLAVLJE: Posmrtni govori	25
TREĆE POGLAVLJE: Šunjanje	41
ČETVRTO POGLAVLJE: Raskinute veze	51
PETO POGLAVLJE: Priče o ljubakanju.	59
ŠESTO POGLAVLJE: Pratlja	69
SEDMO POGLAVLJE: Peščana horda.	81
OSMO POGLAVLJE: Linava	92
DEVETO POGLAVLJE: Krvni princ.	103
DESETO POGLAVLJE: Izazov	109
JEDANAESTO POGLAVLJE: <i>Damađža</i>	119
DVANAESTO POGLAVLJE: Čaše i kanap.	132
TRINAESTO POGLAVLJE: Princ Kadži.	143
ČETRANAESTO POGLAVLJE: Sklad	149
PETNAESTO POGLAVLJE: Neprijatelji na čajanci.	157
ŠESNAESTO POGLAVLJE: Rezervni ključ	169
SEDAMNAESTO POGLAVLJE: Očevi dugovi.	177

OSAMNAESTO POGLAVLJE: Zaručnik	182
DEVETNAESTO POGLAVLJE: Sveta majka.	190
DVADESETO POGLAVLJE: Kula ničega	201
DVADESET PRVO POGLAVLJE: Trio	215
DVADESET DRUGO POGLAVLJE: Darin Stog je magičan . . .	222
DVADESET TREĆE POGLAVLJE: Glasnički drum.	232
DVADESET ČETVRTO POGLAVLJE: Dolazak kući	250
DVADESET PETO POGLAVLJE: Doček.	255
DVADESET ŠESTO POGLAVLJE: Moja stara soba	262
DVADESET SEDMO POGLAVLJE: Kula osmatračnica.	272
DVADESET OSMO POGLAVLJE: Baronica	279
DVADESET DEVETO POGLAVLJE: Sveta kuća.	298
TRIDESETO POGLAVLJE: Fava	308
TRIDESET PRVO POGLAVLJE: Raščišćavanje	327
TRIDESET DRUGO POGLAVLJE: Kratkodnevica	335
TRIDESET TREĆE POGLAVLJE: Odanost	352
TRIDESET ČETVRTO POGLAVLJE: Samoća	366
TRIDESET PETO POGLAVLJE: Kao <i>gvil</i> u noći	377
TRIDESET ŠESTO POGLAVLJE: Rajni.	389
TRIDESET SEDMO POGLAVLJE: Vojvotkinja Arejn.	399
TRIDESET OSMO POGLAVLJE: Noćovuci	409
TRIDESET DEVETO POGLAVLJE: Skretanje s puta	429
ČETRDESETO POGLAVLJE: Anoh Dal	436
ČETRDESET PRVO POGLAVLJE: Mreža	451
ČETRDESET DRUGO POGLAVLJE: Šunjanje	462
ČETRDESET TREĆE POGLAVLJE: Kapija.	467
ČETRDESET ČETVRTO POGLAVLJE: Spore	471
ČETRDESET PETO POGLAVLJE: Krvopije	483
ČETRDESET ŠESTO POGLAVLJE: Kruna	495

ČETRDESET SEDMO POGLAVLJE: Alino Koplje.	505
ČETRDESET OSMO POGLAVLJE: Istisnuti bol.	517
ČETRDESET DEVETO POGLAVLJE: Sveštenik	527
PEDESETO POGLAVLJE: Bekstvo iz zatvora.	536
PEDESET PRVO POGLAVLJE: Naslednik.	547
PEDESET DRUGO POGLAVLJE: Otac	554
PEDESET TREĆE POGLAVLJE: Mladunče	565
PEDESET ČETVRTO POGLAVLJE: Rezervoar	576
PEDESET PETO POGLAVLJE: Zamenik.	587
PEDESET ŠESTO POGLAVLJE: Žrtva	597
PEDESET SEDMO POGLAVLJE: Vucaranje.	611
 Porodično stablo	 616
Krazijski rečnik.	619
Simbolistički priručnik	627
Izjave zahvalnosti	637
O piscu.	639

PRVO POGLAVLJE

BOČICE ZA SUZE

349. p. p.

JA SAM DARIN STOG i tražim mamu. Taj u nisam ni upoznao. Umro je pre mog rođenja. Dok je spasavao svet, ako mi verujete. Slobodno se raspitajte. I da odete sto pedeset kilometara dalje, svi će vam reći da je Arlen Stog sišao u Utrobu i žrtvovao se. I da se njegov poslednji čin ukazao na nebu u vidu ogromnih, ognjenih simbola koji su preokrenuli tok rata s demonima i spalili utrobnike u pepeo. Tako kažu čak i oni koji su tad bili s njim. Moj krvni otac. Moja mama.

I ja sam, u neku ruku, bio prisutan. Kad je umro, još sam bio u maminom stomaku, ali ona kaže da sam samo nekoliko minuta kasnije iskliznuo na kameno tlo demonske košnice.

Za tih nekoliko minuta propustio sam jedinu priliku da upoznam taju. I da sam se rodio godinama kasnije, isto bi mi bilo. Nije ništa lakše vratiti se jedan minut kroz vreme, pa ni sekund.

Svejedno, počinjem da mislim kako ljudi nisu bili u pravu. Svet tek treba spasti. A ako tu greše, što ne bi i u vezi sa svim ostalim? Moja tetka Liša proriče sudbinu. Bacila je demonske kosti zamazane mojom krvlju, a u tome nesumnjivo ima neke čarolije. Njene reči su mi se toliko vrtele po glavi da su postale deo mene.

Otac čeka dole u tami da se vrati njegov porod.

Možda to znači i nešto drugo. Ne mislim ja da proročanstvo govori baš ono što se meni čini, nisam blesav. Ipak, nije ni toliko

sumanuto zapitati se je li neki deo mog taje još tamo dole, zagla-
vljen na pola puta do Utrobe kao čep u boci.

Ili ipak jeste sumanuto?

Taja mi je *možda* živ, ali *znam* da mama jeste. I znam stvora
koji bi da je tovi kao prase za svadbu.

Dok sam odrastao, nisam poznavao taju. Gledao sam druge
dečake sa očevima i znao da mi nešto nedostaje, ali teško ti može
nedostajati neko koga nikad nisi sreo.

Mama je uvek bila uz mene. Ona me je hranila, podučavala i
štitila. Mama, koja mi se činila snažna kao sunce.

A sad je nestala. Oteli su je. I ja moram da se staram o sebi što
bolje mogu. Dobro je što ima ko da mi pomogne, pošto mislim
da ne bih mogao sam. Još od dana kad sam se rodio, svi u meni
traže mamine i tajne osobine – i uvek se razočaraju.

Pritom, ne treba da se staram samo o sebi. Mama me je čuvala
onolike godine; kakav bih ja to sin bio kad ne bih pošao da je tra-
žim? Pa makar to značilo i ušetati se u jazbinu stvorenja kom su
žongleri nadenuli deset imena, i ne zna se koje je od kog strašnije.
Demoni kralj. Otac zla.

Alagai Ka. Planira da izlegne novu demonsku kraljicu, a ako
uspe...

Zašto je tata uopšte ginuo ako ću ja pustiti Alagai Kaa da vrati
sve na staro? Ako ću ga pustiti da baci mamu kao hranu tek izle-
gloj kraljici i popuni košnicu novim pokolenjem demoni – i to
baš sad kad su ljudi bar malo uvideli kakav bi život bio bez njih?

Ne mogu ja da ga zaustavim, razume se, nisam tome dorastao.
Imam petnaest leta, a demoni kralj je stariji od planine. Umem
malo da baratam magijom – više nagoni, kad se prestravim,
nego što imam kontrolu – ali otac zla upotrebljava moć lako kao
što ja sviram frulu. Alagai Ka nema čega da se plaši, a ja oduvek
osećam samo strah. Ako pođem sam, pre ću poginuti usput nego
mu poturiti kamen spoticanja pod plug.

Ipak, nisam sam. Imam puno prijatelja, i svi su bolji od mene
u koječemu.

Mišiće i kosti Masline Papirdžije prožima osobena magija. Ona bi verovatno mogla da digne kravu muzaru i baci je kroz zid ambara. Demoni su uhvatili i njenu mamu, i njoj se to uopšte ne dopada.

Selen Drvoseča nije jaka baš kao Maslina, ali je poprilično krupnija i snažnija od mene. A i pametnija. Sumnjam da bih se odvažio na sve ovo – da prepešačim stotine kilometara kroz pustinju u potrazi za Maslinom – da nisam znao da će Selen biti blizu i štititi me.

Za razliku od mene, Arik i Rodžva, moji rođaci – premda ne baš po krvi – zrače samopouzdanjem i sigurnošću. Arik je građen kao punokrvni bik i najbolji je borac kog sam video u životu – ako se ne računa Maslina. Rodžvina muzika daleko nadmašuje moju; ona domami demone – a i ljude – i općini ih.

Ne mogu sam da nam spasem roditelje, ali možda možemo svi zajedno.

Hoću samo da krenem. Da pođem na put i zaletim se prema cilju kog se plašim; nadam se da će me zalet i želja da ne razočaram drugove terati napred kad me spopadne strah.

Ipak, prvo treba da obavimo nešto drugo.

SAHRANA SE NE razlikuje mnogo od sedmodanske službe staratelja Harala, kod kuće u Tibetovom Potočetu. Gomila dugih, glasnih, dosadnih molitava, izmešanih s tekstom za pevušenje, a sve to uglavljeno između zamornih propovedi. S tim što su ovde molitve i pridike na krazijskom, i umesto da stojim u kapelici na Boginovom bregu, nalazim se u legendarnoj Šarik Hori.

I ranije sam ulazio u veličanstvene svete kuće. Izbaviteljevu katedralu u Uvali. Veliku biblioteku i katedralu u Milnu. Čak i nova Šarik Hora u Everamovom Daru – od koje mi je zastao dah kad sam je video prvi put – bleđi u poređenju s *pravom* Šarik Horom, hramom junačkih kostiju u utvrdi Kraziji, ili Pustinjnskom Koplju, kako ga zovu meštani.

Ovde postoji nekakva magija. Stara i... usnula, ali ja je osećam, svejedno što je skoro niko drugi nije svestan.

Drugačija je od svega na šta sam navikao. Ne liči na magiju demonskih kostiju koju koristi tetka Liša niti na sirovu magiju Utrobe koju je mama usisavala u sebe. Nije kao ova magija unutar mene, rođena u tami, niti poput samih demona, ogrezlih u magiju poteklu odozdo, iz tmine.

Tek što je svanulo; sunce kulja kroz vitražne prozore i ispu-njava zgradu bojama i svetlošću. Sunčevi zraci inače sagorevaju magiju, ali nemaju nikakvo dejstvo na ovo zdanje.

Ne onako kao na mene. Ja sam odeven onoliko koliko običaji dozvoljavaju; ne vidi mi se ništa osim lica i šaka. Svejedno, svetlost mi nanosi bol, i ne samo u očima. Od nje mi se vrti u glavi, a koža me svrbi i peče. Magija izbija noću i lepi se za mene kao smrad sve dok je sunčev izlazak ne sastruže i ne izriba s mene kao šmirgl-papirom i kofom vrele vode.

Noću hram junačkih kostiju oživljava, kao da poseduje sopstvenu volju. Verovatno i poseduje – oblikuju je samrtna osećanja ratnika koji su dali živote braneći čovečanstvo od utrobnika.

Iz izbeljenih i prelakiranih kostiju, koje ukrašavaju svaku površinu u hramu, izbija ta... svrhovitost, zlatna svetlost koju mogu videti samo oni što i sami barataju magijom.

Lusteri od stotina lobanja zure naniže u nas. Osećam svaku kost u telu, svejedno što im ne znam imena. Na oltaru stoji sve i svašta, namešteno kao neka slagalica, od poda do tavanice. Čak i pehari i osveštani umivaonici puni blagoslovene vode načinjeni su od gornjih polovina ljudskih lobanja.

U nišama po rubovima prostorije nalaze se čitavi kosturi velikih *kaija*, vojnih kapetana iz rata protiv demona; čak i mrtvi, drže koplja i štitove. Klupe su napravljene od butnih kostiju i golenjača, privezanih i izlepljenih. Iako su između moje zadnjice i sedišta tri sloja tkanine, na dodir je jasno da je kost u pitanju. Migoljim se kad se naslonim na zglob.

Nije prijatno. Čak je pomalo i zastrašujuće. Ipak, ovde se ujedno osećam bezbedno. Ovo mesto demoni ne mogu ni da pipnu.

Sve smrdi na mirišljava ulja i hemikalije za obradu mrtvaca. Danas mi to ne smeta. Prikriva miris više hiljada vernika, njihov znoj i parfem, izmrvljenu glinu na njihovim sandalama.

Kao i u Potočetu na sedmodan, klupe u Šarik Hori su podeljene – muškarci su desno, a žene levo. Pomalo je staromodno – u Slobodnim gradovima se taj običaj odavno izgubio; eto još jednog razloga što sam preskakao svetu službu kad god sam mogao da se izvučem – a uglavnom mi jeste polazilo za rukom.

Nalazim se na muškoj strani s Maslinom, Arikom i nekoliko stotina *Šarama*, dok Selen i Rodžva moraju da sede na drugoj strani prolaza, sa ženama.

Nema mi baš mnogo smisla da se porodice tako razdvajaju prolazom između klupa. I šta je sa osobama kao što je Maslina, koje se uklapaju sa obe strane? Ili možda ni sa jedne.

Ne bi čovek po izgledu rekao da joj tu nije mesto. Zapravo ja odskaćem. Svi u mom redu, uključujući i Maslinu, viši su od mene bar petnaest centimetara, i pedesetak kilograma teži pride, čak i ne računajući oklopne odore, zbog kojih deluju samo još krupnije. Pored toga, poprilično upada u oči što jedino ja ne nosim crninu – uopšte nisam u krazijskoj odori, zapravo. Upadam u oči kao ovca u noćovučjoj jazbini.

Na drugoj strani prolaza Selen je podjednako upadljiva. Viša je od većine muškaraca, a posred žena deluje kao kula, onako sva mišićava, pa još šira u trupu zbog sopstvene oklopne odore. Kao i ja, Selen odbija da se obuče po krazijskom običaju, i to ima svojih mana. Rodžva se bolje uklapa u masu, u svešteničkom belom, ali znam da joj je mrsko.

Neko se nakašlje, i ja se toliko trgnem da Maslina baci pogled prema meni.

„Darine, kako si?“, pita, pretiho da ostali čuju.

Moja čula nisu ista kao kod drugih ljudi. *Nos kao u lovačkog kera, uši kao u zeca*, što bi rekla moja mama. Reči koje neko prošapuće Tvorcu za mene su podjednako razgovetne kao one koje vikne preko cele kafane.

Ipak, nije samo to posredi. Osećam kako kosti od kojih su napravljene klupe vibriraju zbog otkucaja srca svih ljudi u ovom redu. Osećam ukus čaja i začinenog mesa u njihovom dahu i mogu vam reći ko je krišom nategao kuzi pre sahrane. Muva na prozoru trideset metara iznad naših glava kao da mi zuji pravo na uvo. Ako pogledam uvis, mogu da izbrojim mozaičke pločice njenih očiju.

„Dobro“, promrmljam, i Maslina se rado povuče u sopstvene misli. Danas su svima slomljena srca, ali Maslini ponajviše.

Ponekad su mi čula korisna, ali uglavnom su gnjavaža. Mrzim kad je ovoliko ljudi na jednom mestu, ali baš kao i u Potočetu, ponekad možeš da se izvučeš sa službe, a ponekad ne možeš. Sad mi preostaje jedino da izdržim.

Usredsredim se na najjači glas, onaj koji pripada *damadžiju* Aleveranu; govori s predikaonice kako bi iskoristio akustiku ogromne kupole, pa se propoved čuje nadaleko. Kad usmerim pažnju na njega, lakše odolevam poplavi drugih prizora, zvukova, mirisa, ukusa i dodira.

Ne osvrćem se mnogo na same reči – u pitanju je neka lovačka priča o tome kako je sve na svetu Tvorčeva volja; ostala čula mi govore više. Znam kakvom su mu varikinom tako savršeno izbelili odoru i osećam mu miris pergamenta i mastila na prstima. Brojim mu bore na licu i mirišem sve godine koje je proživeo, ali *damadži* Aleveran je zdraviji od većine vršnjaka. Po mirisu znam koliko strogo pazi na ishranu i vidim mu žuljeve na šakama. Ispod višeslojne odore čujem čvrste mišiće kako se stežu i miču, tarući se o tkaninu.

Aleveranovi otkucaji srca su snažni i postojani. Iz toga, kao i po njegovom mirisu, jasno mi je da veruje u ono što govori. Veruje da je Tvorac na nebu, da gleda naniže u nas, i da mu je stalo šta radimo.

Ne veruje svaki sveti čovek u to. Neki ubedljivo glume, ali mene nije lako zavarati. Onim sumnjičavima, čije su namere ipak dobre, mogu da oprostim, ali onima koji namerno lažu – ne. Ipak,

mnogi zaista veruju, i ja im zavidim na tome. Voleo bih da sam ubeđen kako se sve dešava s razlogom. Kako će sve biti u redu.

Kamo sreće da je tako lako.

Konačno, glavni deo ceremonije se završava i opšta pažnja se preusmeri na tela izložena na prednjem delu oltara – dva princa i princezu. U redu po jedan, sveštenici izlaze između prednjih klupa i penju se prema oltaru, dok muškarci iz saveta *dama* stoje s desne, a žene iz *dama'tinškog* saveta s leve strane, naglas se moleći za poginule.

Tela drugih mučenika, palih u noći bez meseca, već su predali sveštenicima stručnim da kuvanjem uklone meso i izbele kosti kako bi uvećali moć ovog mesta. Selen kaže da je to varvarski, ali ako ćemo pravo, meni je prelepo.

Svejedno, ne pridodaju se svakog dana kosti vladajuće porodice, a kamoli troje ovakvih ljudi. Princ Hadan, unuk *damadžija* Aleverana. Princ Ajraven, Maslinin polubrat. I princeza Miha, Maslinina polusestra.

Teško je pojmiti da je dadilja Miha bila princeza, a kamoli čuvena ratnica, ali se ispostavilo da jeste i jedno i drugo. Uglavnom je pamtim kao strogu ali nežnu senku, koja nas je neprimetno pratila na odstojanju dok smo Maslina, Selen i ja divljali kroz hodnike tetka Lišine utvrde, nesvesni kakve opasnosti vrebaju izvan granice simbola. Miha je pre bila telohraniteljka nego dadilja, svejedno što niko od nas to nije znao.

Ipak, pomalo je skandalozno što je na oltaru. Za više hiljada godina, ženske kosti nikad nisu bile izložene u Šarik Hori, ali u današnje vreme magija junačkih kostiju je preko potrebna. Pustinjско Koplje je samo senka onoga što je nekad bilo; spoljašnji grad je uništen, a čopori peščanih demona još se okupljaju na dinama. Madžama je potrebno svako zrnce zaštitе.

Kod Krazijaca se često ponos ispreči na putu odlukama, ali valjda nisu toliki glupaci da dignu nos pred kostima moćne mučenice samo zato što je žena. Osećam Maslininu napetost, ali ja tu ne mogu bogzna šta da uradim.

Kao i Miha, ova Maslina se razlikuje od razmažene uvalske princeze s kojom sam ja rastao. Ovde je ona *princ* Maslina, čuveni *kai'šaram* koji je pobio toliko demona da bi kakav stariji i iskusniji ratnik pozeleneo od zavisti.

Uz to, Maslina i ne miriše kao nekad. Pre nego što je došla ovamo, mislim da nije prošao ni dan a da se nije okupala. Ako ćemo pravo, pre bi se okupala dvaput nego što bi preskočila dan, a sapuni su joj mirisali kao da se po njoj ispućavala cvetna leja. Da se i ne pominja sva ona šminka, puderi i mirisi kojima bi se namazala onog časka kad se osuši. Sad ona miriše kao muškarac više nego ja – na znoj, prašinu i začim po imenu hava. Toliko se razlikuje da je isprva skoro nisam prepoznao. Skoro.

Ipak, isto kao nekad, ispod svega toga i dalje miriše na Maslinu Papirdžiju, moju prvu drugaricu na celom svetu. Zbog magije, Maslina i ja smo u materici brže sazrevali od druge dece. Nekoliko nedelja posle rođenja već smo hodali, a jurcali smo se po sobi skoro godinu dana pre nego što je Selen uspela da stane na noge. Naučio sam da namirišem Maslinina raspoloženja pre nego što sam naučio da govorim. Trenutno je u jednakoj meri ispunjavaju tuga i bes, i ko bi je krivio? Izgubila je skoro sve na svetu, a nije tako moralo da bude.

Očekivao bih da neko ko tako miriše ili jeca ili besni, ali iz poštovanja prema mrtvima, Maslina ostaje pribrana. U Kraziji nije umesno da *šaramski* muškarci plaću ili da dovode u pitanje Everamovu volju kad pozove ratnike k sebi u raj – ako verujete u to i tome slično. Maslina nekada nije, ali štošta se promenilo, i nisam siguran koliko je više uopšte dobro poznajem.

Desno od mene stoji Arik; i on miriše skoro isto. Miha mu nije bila samo tetka, bila je kopljanička sestra njegove majke, i možda ga je, od svih slavnih ratnika, ona prva prihvatila kao to što jeste. Kao i Maslina, on krivi sebe zbog skoro svega što se izdešavalo u demonskim tunelima, iako nisu oni odgovorni.

S druge strane prolaza, na ženskoj strani hrama, osećanja ne samo što su dozvoljena nego su i poželjna. Rodžva plače neskriveno, ali to je u njenom slučaju pre predstava nego stvarna žalost.

Kretnje i jačinu jecaja strogo drži pod paskom; iskazuje tugu, ali ne prekida svetu službu niti propušta da izgovori delove molitvene litanije. A zašto bi i bilo drugačije? Jedva je i poznavala preminule.

Ipak, lije prave suze. Ne znam kako joj uspeva da plače po komandi – ili zašto bi neko to radio – ali uprkos šminki i parfemi-ma, osećam joj ukus suza u vazduhu dok ona pljosnatom ivicom bočice vešto hvata svaku kapljicu pre nego što joj naprave brazde u kajalu oko očiju.

Pored nje stoji Selen; nije ljubiteljka pudera, a ni plača, ali je volela dadilju Mih u više nego rođenu mamu. Čak i u ovolikoj svetini osećam Selenin miris. Poznajem ga kao sopstveni. Oseća stvaran bol, mokre, slane linije nemih suza svetlucaju joj se na obrazima. Voleo bih da sam bliže, da je utešim, ali možda i bolje što nisam. Nikad mi to nije polazilo za rukom.

I ja sam tužan, ali nikad nisam shvatao zašto drugi toliko brbljaju o osećanjima i trude se da pokažu ono što je ionako očigledno po mirisu. Ponekad se pribojavam da misle kako nemam srca. Verovatno bih mogao da se pretvaram, kao Rodžva, ali to mi previše liči na laganje.

Krazijci kao da ne primećuju. Za njih, ja sam muškarac, i to iz ratničkog staleža, iako ne izgledam tako. Od Šarama se očekuje da prigrle tugu, baš kao i radost, i da ih zatim ostave po strani.

Slabašna je to uteha kad me gleda ceo pogani hram.

Ne kažem to iz gordosti, nego je istina. Krazijci misle da se ne primećuje, ali svi kradom bacaju poglede ka našem redu klupa, pretvarajući se da nije tako. Čujem sašaptavanje. O Maslini i ostalima, da, ali uglavnom o sebi. Kako sam ja Par'činov sin, i šta to znači.

Moj otac Arlen Stog čuven je u Kraziji. Čak i u savremenoj No-voj Kraziji, gde već petnaest godina vlada mir, njegovo ime izaziva podeljena osećanja. Sam Tvorac će ga znati šta ono znači Madžama.

Moglo bi biti i gore. Bar ne pričaju kako sam se rodio u pono-ru i kako mojim venama teče demonska krv, za razliku od onih krazijskih tračara na severu. Svejedno, radije ne bih bio u centru pažnje ako bih to ikako mogao izbeći.

Ipak, ovo je potrebno Maslini, pa igram svoju ulogu. Nisam neki ljubitelj molitve, ali nije bio ni moj taja. Pisao je o tome u dnevniku. Stalno je za sebe mumlao *lubenica* da bi ljudi videli kako miče usnama i mislili da se i on moli. Ta smicalica ne bi prevarila mene, ali drugi ne čuju ovako dobro, naročito ne dok se iz sve snage pretvaraju kako ne obraćaju pažnju.

„Hadan asu Maroh am'Madža“, zagrmí Aleveran, i ja se opet usredsredim na oltar dok on razmahuje rukom iznad tela. „Ajra-ven asu Aman am'Džardir am'Madža. Miha va Aman am'Džardir am'Kadži. Ko će posvedočiti o njihovoj slavi?“

Među redovima klupa svet se komeša i žamori iako je sve unapred dogovoreno. Ratnici koji su tamo dole prisustvovali događajima jednoglasno su odlučili ko će govoriti.

Za mene su srčani ritmovi kao lica. Maslinine snažne otkucaje poznajem najbolje od svih. Odlučni ritam njenog spokoja, jake udarce kad joj proključa krv. Ipak, sada čujem nešto što se retko dešava: srce joj lupa brzo kao zecu kad mu je pas za petama.

Ime Maslininog tate, baš kao i mog, nosi izvesnu težinu – ali ne neminovno dobru. Nekada su Madže verovalе da je Aman Džardir Everamov glas. Mnogi još veruju u to, ma šta govorile vođe, i zato bi *damadžiju* Aleveranu i njegovim savetnicima bilo najdraže da mu više nikad ne čuju ime.

Ipak, za razliku od mene, Maslina Papirdžija ne beži od borbe.

DRUGO POGLAVLJE

POSMRTNI GOVORI

ZOVEM SE MASLINA PAPIRDŽIJA i osećam se prestravljeno. Udahnem, prigrlim strah. Hadanov oklop mi pristaje kao haljina šivena po meri i ne stvara gotovo nikakav zvuk dok ustajem.

Tažanski oklop je napravljen tehnikom *alagajske* krljušti – od bezbroj preklopljenih ljuspi oštrog crnog čelika. Giba se kao košulja, a odbija nasrtaje kao štit. Krljušt je simbolima zaštićena od demonskog soja, i kad primi udarac, ustalasa se kao voda oko kamena, pa tako rasporedi silu napada i ublaži ga.

Na mestu Hadanovog madžanskog grba – jednog koplja – sada stoji moj. Nijednim poklonom Madže mi ne mogu platiti koliko mi duguju, ali nekako je ispravno što nosim oklop svog princa i na njemu naš zajednički znak, koplje i maslinu.

Preko oklopa na sebi imam jednostavnu crnu odoru, otvorenu spreda – više nalik na ogrtač nego na kućni kaput. Malčice ublažava oštre ivice i štiti koštane klupe od britke metalne krljušti. Kaciga mi je uvijena u crni turban, a veo od čistobebe svile mi labavo visi oko vrata.

Krazijska odeća me štiti od posmatrača baš kao što me oklop štiti od udaraca; poručuje im da pripadam ovom svetom mestu, iako se uopšte ne osećam tako. Na stotine kilometara sam daleko

od kuće, usred plemena neprijatelja svojih predaka, ali ne *izgledam* kao uljez. Nosim turban i veo u madžanskom stilu, a isto važi i za kroj moje odore i način na koji vezujem sandale.

Ličim na sopstvene tamničare.

Pre samo nekoliko meseci jedna druga prostorija ovog ogromnog hrama bila je svedok najvećeg poniženja u mom životu. Silom su me odveli od kuće, dovukli ovamo kao tovar i bacili me na pod kao ratni plen. A onda je *damadži* zaključio da imam bezobrazan jezik, pa su me bičevali; sve se završilo mojim jecanjem na podu.

Sada isti taj mučitelj stoji preda mnom dok prilazim oltaru.

Tada su me nazivali princ *puš'ting*, „sin“ kog je vojvotkinja Papirdžija iz kukavičluka – ili možda lukavstva – odgajila kao ćerku. Ipak, svejedno da li me je krila od ubica iz potaje ili je zlonamerno spletkarila da ukrade presto mog oca, Madže nisu odobravale majčine postupke, a nisu odobravale ni mene. Dale su sve od sebe da me pretvore u muškarca, bez obzira na to ko sam zapravo ili šta ja želim.

I uspeo im je. Bolje nego što je ma ko – uključujući i mene – mogao očekivati. Madže nisu htele da me prihvate kao ženu, pa mi je pripala uloga muškarca, i ona je sada moja; bili su prisiljeni da me prime. Stojim pred njima kao princ Maslina, kraljevskog držanja, u tažanskom oklopu, slavan koliko i ma koji ratnik čije kosti krase ovaj hram.

Ipak, ja nisam ta osoba, baš kao što nisam ni razmažena princeza. Bar ne u potpunosti. I dalje igram ulogu – i to već tako dugo da ni ja ne znam tačno ko ću biti kad prestanem da se pretvaram. Sigurno ne princeza Maslina, devojka koja je po ceo dan jurcala da zasluži majčino odobravanje ili isprazno trtljala o dvorskoj modi i tračevima.

U pustinji je princeza Maslina očvrsnula. Svejedno da li se borim s demonima u Lavirintu ili madžanskim napadačima tamo gde spavam, nikad za mene nije bilo stvarne bezbednosti u Pustinjском Koplju – izuzev među jastucima, pored princa Hadana. Sad mog princa više nema, a ja se bojim da nikad ponovo neću

osetiti bezbednost. Ipak, mogu da odem kući i možda otkrijem deo onoga što je preostalo ispod očvrslog oklopa princa Masline.

Čeznem da ostavim za sobom Pustinjsko Koplje. Njegove aveti, demone i nebitnu politiku. Moja kopljanička braća i ja smo zajedno prolivali krv i združili smo se, ali plemenske vođe nikad nisu bile iskrene prema meni.

Svejedno, moram da obavim još ovo, da ispratim sestru i svog princa na onaj svet pre nego što novi život bude mogao da počne.

Nemam mnogo vere da smrt krije još tajni izuzev zaborava, niti verujem u Everama ili u Tvorca o kom govore staratelji na severu. Majka mi je usadila zdravu dozu sumnje prema sveštenstvu i „svetim“ knjigama. *Poštuj tuđu veru*, govorila je, *ali ne veruj nikome ko objašnjive događaje pripisuje božanstvu ili čija je vera tako uvrežena da odbija da razmotri dokaze koji je pobijaju*.

Ne mislim da stvarno postoji raj, a ponor je samo naziv onog sveta ogrezlog u magiju ispod površine Ale. Moje rođene oči su ga videle; jeziv je, ali ništa u njemu me nije ubedilo da postoji viša sila.

Na moje oči se dešavalo da se ljudi pobiju oko sitnog bogohuljenja, ali ja imam dovoljno mudrosti, pa takve misli zadržavam za sebe.

Moj princ i moja sestra su verovali u Everama, svejedno što ja ne verujem. Njima su obredi i molitve nešto značili, a oni sami su bili značajni meni. Kako da odam počast voljenim pokojnicima ako ne odam počast njihovim verovanjima?

Iako ne verujem u Tvorca, verujem u magiju. Činjenica je da postoji i može se izmeriti. Magija Utrobe, koja curka iz središta sveta, i magija junačkih kostiju. Zahvaljujući magijskom vidu, moć Šarik Hore mi je očigledna. Majka mi je bila simbolistička veštica, a mene su satima i satima podučavali toj veštini u Odaji senki, svejedno što uopšte nemam dara.

Miha i Hadan su celog života sanjali kako će slavno poginuti i sopstvenim kostima ukrasiti ovaj sveti hram. A ja znam da će, zbog njihove žrtve u poslednjim časovima života, moć njihovih *hora* biti silna i čista. Kakva sestra, kakav... prijatelj sam ja, ako ne ustanem i ne postaram se da im se oda počast kakvu zaslužuju?

Kad stignem do oltara, naklonim se *damadžiju* Aleveranu. Učtivo – jedva učtivo – ali ni blizu duboko kao što se članovi madžanskog plemena klanjaju svom *damadžiju*. „Ja, Maslina asu Aman am’Džardir am’Papirdžija, govoriću u čast mrtvih.“

Publika zažamori zbog mog drskog, plitkog znaka poštovanja, ali i zato što čuje ime mog oca. Nekada su sve Madže verovala da je Aman Džardir Izbavitelj. Mnoge još veruju.

Aleveran bi imao pravo da zatraži da kleknem, ali zna da se to neće desiti. Nikad neću od svoje volje klečati pred ovim čovekom; čak i kad bi – a to je veliko pitanje – nekako naterao *Šarame* da me silom obore na kolena, on bi izgubio čast i podršku zbog tog čina.

Baš kao i ja, i Aleveran jedva čeka da odem. Još samo malo i možemo zauvek da se rastanemo. Uzvraća mi još plićim klimanjem glave, ali to svejedno znači da mi javno ukazuje čast, naročito nakon moje uvrede.

„Dobro došao, Amanov sine.“ *Damadži* pruža jednu ruku prema meni, a drugu prema propovedaonici za svedoke. „Govori istinu, i neka te čuju Everam i sva njegova deca.“

Upravim se do pune visine i, ukrućenih leđa, penjem se do svete propovedaonice, izgrađene od rebara, kičmi i lopatica mučenika. Kosti će, kažu, opeći ruke svakom ko sa ove blažene predikaonice izgovori laž. Deo mene se pita je li u pitanju istina ili legenda, ali to neću saznati. Danas govorim samo istinu; cena je nebitna.

„Pred vama leži moj unuk Hadan asu Maroh am’Madža“, recituje Aleveran, osećajno kao kakva mermerna statua. „Kakvu slavu je zadobio princ Hadan, čime je zaslužio mesto u hramu junačkih kostiju?“

On pokaže na prvo od tri tela na oltaru. Turban skriva Hadanovu smrskanu glavu; moj princ deluje nepovređeno. Napudersano lice mu je spokojno, kao da mirno spava i svakog časka bi se mogao probuditi. Njegov oklop pripija se uz mene kao haljina o dugodnevici; još miriše na njega. I dalje osećam njegovo prisustvo.

Bol preti da me svlada, ali u glavi čujem mantru nekadašnje učiteljice, i to me smiruje. *Strah i bol su samo vetar. Povijaj se kao palma, a oni neka te mimoiđu.*

Zatvorim oči. U vreme kada mi je *dama'ting* Fava uputila te reči, palme su za mene bile nepoznat prizor. Mesec dana kasnije, za vreme jake oluje, prišla mi je i povelala me do prozora odakle se video brežuljak i na njemu vrba, koja je šibala tamo-amoo na vetru i kiši. Povijajući se, izdržala je oluju a da nije izgubila ni granu.

Sada zamišljam to drvo i puštam sopstveni duh da se giba na vetrovima tuge. Ovde sam da zastupam, ne da žalim. Kao muškarac, treba da govorim o Hadanovim delima i slavi, a ne da kao žena plačem nad njegovim telom.

Ipak, jesam žena. Bar neki deo mene to jeste. I zašto da ne plačem za Hadanom? Zašto je bitno volim li ga kao muškarac ili kao žena? Hoću li još nekoga voleti ovako kao svog princa?

Progutam knedlu, u strahu da će mi se od tuge svezati jezik, ali na kraju mi nije teško da iznesem razloge svoje ljubavi prema princu Hadanu.

„Hadan asu Maroh am'Madža je bio najhrabriji muškarac kog sam poznao.“ Stiskam propovedaonicu, bez straha od njene navodne moći. „Zajedno smo se prvi put okrvavili u *alagai'saraku* – ne u Lavirintu, već na ulicama *činske* četvrti, kad je on odbio da i najbednijeg prosjaka prepusti *alagaijima* dokle god sam diše.

Iznova i iznova, *alagaiji* su napadali njegove štićenike“, kažem. „Žene. Decu. *Hafite*. I ne zaboravimo njegovu kopljaničku braću. Umesto toga, demoni su uvek nailazili na štit i koplje Marohovog sina!“ Stegnem pesnicu i podignem je, tako da je svi vide. „Bio bih mrtav“ – mahnem rukom iznad *Šarama* u prvom redu s muške strane – „i svi bismo bili mrtvi da nije bilo princa Hadana. Video sam to svojim očima.“

Kao jedan, moja kopljanička braća zatopoću nogama i zvuk odzvanja ispod kupole hrama. „Video sam!“; viču jednoglasno.

Ovaj refren mi uliva samopouzdanje. Hadanu je, ako ništa, obezbeđen zagrobni život. „Kad je nastupilo zatamnjeno, i Alagai Ka hodio površinom Ale, čak i hrabrom čoveku bi se mogao oprostiti strah. Ipak, Marohov sin nije ustuknuo. Nije ustuknuo kada je otac zla poslao slugu da nam sruše zidove. Niti kada je jedini način da se stane na put toj pretnji bio da se siđe dole, u

večitu noć, gde je Alagai Ka zauzeo i nagrdio lagume ispod grada. Video sam to svojim očima.“

„Video sam!“ Moja braća ponovo trupću nogama, i ovog puta im se pridružuje Arik – pa čak i Selen, premda je verovatno skandal što bilo kakav glas dopire sa ženske strane Šarik Hore.

„Kada ga je demonski kralj teško povredio, Hadan je mogao da legne i časno umre, i duša bi mu se svejedno blistala od slave. Ipak, da je to uradio, mene bi ostavio nebranjenog pred neprijateljem, a to moj princ nije mogao dopustiti.“

Opet mi se steže grlo. Ne pominjem da Hadana nije ranio demon, nego moj polubrat, princ Ajraven, kog je demon zaposeo; ne pominjem ni da bi ubio i mene da moj princ nije prenebregao sečivo zabijeno u sopstvena pluća i ponovo se bacio u borbu. Niti da su sopstvena kopljanička braća – pod demonovom vlašću, baš kao i Ajraven – naposljetku oborila Hadana na zemlju i odvušla ga pred demonskog kralja.

Moja zakletva je glasila da ću govoriti samo istinu, ali to ne znači da moram reći *celu* istinu.

„Na kraju je Marohovog sina ubio sam Alagai Ka. *Šarami* sanjaju o slavnoj smrti, a šta ima slavnije nego pasti od udarca prvog demona, Najine produžene ruke na Ali? Video sam to svojim očima.“

„Video sam!“, uzvikuju moja braća i lupaju nogama, iako zapravo nisu videli. Svi su bili lutke kojima je upravljala demonova volja dok se on gostio Hadanovim umom. Ipak, kada smo se otrgli iz njegove vlasti, videli su užas koji je ostao posle tog čina i znaju da su moje reči istinite.

Aleveran se okreće sveštениčkom savetu, ali niko nije toliko glup da mi protivreči ili preispituje moje svedočenje. Aleveran sačeka jedva i časak dok oni potvrdno klimnu glavama, a zatim digne ruke; to je signal oltarskim pomoćnicima, *naj'damama*, da zazvone zvonima u znak pristanka.

„Everame, darivaće života i svetlosti, primi kosti Hadana asu Maroha; neka благосилjaju ovaj veličanstveni hram u tvoje ime, neka bi bilo večno.“

Mišićavi sveštenici se poklone oltaru, pa za drške dignu Hadanova posmrtna nosila i ponesu ih u lagume ispod hrama, gde će izvršiti pripreme.

Kad odu, zavlada časak tišine u znak poštovanja prema princu Hadanu. Zažmurim i poželim njegovoj duši svako dobro – ma šta to zapravo značilo. Prebrzo, trgne me Aleveranov glas.

„Pred vama leži Ajraven asu Aman am’Džardir am’Madža.“ Podjednako bezizražajnim glasom kao i malopre, Aleveran predstavlja mog polubrata, čoveka koji mu je večito bio trn u oku i ugrožavao mu vlast. „Kakvu slavu je zadobio princ Ajraven, čime je zaslužio mesto u hramu junačkih kostiju?“

Nisam u stanju da gledam u Ajravena; pogled mi na tren skrene prema *dama’tinškom* savetu, odakle me, očima punim mržnje, posmatra Ajravenova majka Belina. Žonglerske priče su pune zlih maćeha, ali retko koja bi se mogla porediti s mojom. Belina mi je bez razmišljanja uništila život da bi uvećala slavu svog jedinog preživelog sina. Sada je i on mrtav. Od cele porodice preostala joj je samo ćerka Linava, navodno talac kod mog oca na severu, baš kao što sam ja talac ovde.

Znam da se Belina plaši šta ću reći – plaši se da ću uskratiti njenom sinu ono malo časti što mu je ostalo. Želim, sam Tvorac zna. *Šarami* su odabrali ko će govoriti u njihovo ime, i Belina me nikako ne može sprečiti da kažem istinu, onako kako je ja vidim.

Ipak, ne razume me dobro kao što misli.

„Ajraven je imao *šaramsko* srce“, kažem. „Stajao sam s njim na vrhu zida kada su *alagaiji*, pre tri meseca, prodrli kroz veliku kapiju. Mogao je da odseče Lavirint od ostatka grada i žrtvuje ljude zarobljene u njemu, ali je odbio da napusti svoje ratnike. Mogao je, s bezbednog vrha zida, narediti da se kapija opet osvoji, ali ne bi on tražio od ljudi da se odvaže na bitku koje se sam plašio. Amanov madžanski sin skočio je na zemlju, lično poveo napad, preteo kapiju i raščistio Lavirint. Na stotine *Šarama* mu duguje život. Video sam to svojim očima.“

Šarami ponovo lupaju nogama. „Video sam!“

„A kada su demoni prokopali tunele ispod *činske* četvrti“, nastavljam, „i pokuljali sa ulica, Ajraven je mogao žrtvovati *činnove* da bi sačuvalao ratnike. Ipak, svi ljudi su braća i sestre u noći; Amanov madžanski sin nije dopuštao da bilo ko umre. Udario je nastavnika Higu i oborio ga na zemlju zato što je ovaj predložio da se drugačije postupi. Video sam svojim očima.“

„Video sam!“, grmi moj ratnički hor.

Nadam se da će ove reči biti dovoljne, ali već vidim da neće. Kad smo molili da prime Hadanovo telo, činili smo to radi reda, ali Ajraven kao da je na suđenju. Mnogi moćni madžanski sveštenici smatrali su Ajravena – i Belinu – za uljeze, i ako budu mogli, odbiće ga. Ne želim da kažem bilo šta dalje, a Belinin pogled je još pun otrova.

Kad Aleveran ovog puta pogleda u savet, njegov sin *dama* Maroh, Hadanov otac, istupi napred sa izvežbanom preciznošću. „Po tvojim sopstvenim rečima, Amanov sine, princ Ajraven je odgovoran za veliki deo tragedije koja se odigrala prošlog zatamnjjenja. Sve nas je izdao; nije zatvorio prodor koji su demoni načinili prethodnog zatamnjjenja, i poveo je naše najbolje ratnike u klopku ispod grada. Zar stvarno smatraš da je dostojan da se pridoda Šarik Hori?“

Publici tu i tamo zastaje dah, a druge *dame* klimaju glavom. Savet je već čuo moje svedočenje i svedočenje drugih očevidaca, ali okupljeni vernici nisu. Ovo se moglo rešiti iza zatvorenih rata, ali Aleveran je želeo da se Ajraven obeščasti naočigled javnosti, kako bi se poljuljala podrška onih koji još veruju da je moj otac zakoniti vladar cele Krazije.

Politika. Čak i ovde. Sve je toliko ružno da zaškrgućem zubima.

Ipak, neću da učestvujem u odvratnoj politici. Ni ovde, a ni kad se vratim kući i ukaže se potreba da branim sopstvenu vlast.

Dignem glavu; prvo pogledam u oči Aleverana, Maroha i ostale sveštenike, a onda pređem pogledom po ožalošćenom skupu. „Istina je“, potvrdim, na šta još ljudi u publici usisa dah. „Pre nego što je sve bilo gotovo, Alagai Ka je zaposeo Ajravenov um i prisilio je mog brata da nas izda. Ovo se nije dogodilo samo njemu.

Mnogi *Šarami* su se okrenuli jedni protiv drugih kada su ih, u žaru borbe, izneverili simboli za zaštitu uma. Takvo zaposjedanje je oružje umnih demona; ni po čemu se ne razlikuje od kandži pešćanih demona ili ognja plamenih.“

Okrenem se i konačno pogledam u brata. Kao i ostali, deluje spokojno, tako izložen, ali na njegovom lepom licu vidim samo bol koji mi je naneo. I zakletva mi nalaže da govorim isključivo istinu.

„Ajraven mi nije ni najmanje drag. Moj brat se ponajviše od svih trudio da me uništi – ne samo dok je bio pod vlašću demon-skog kralja već i ranije. Poslao je ratnike da me u noći odvuču iz kuće, bez imalo oklevanja, kao da preotima bunar. Poslao je nastavnika Higu u smrt. Ubio mi je sestru.“

Ruke mi se odjednom znoje dok stiskam blaženu propovedaonicu, i jedan prolazni časak se pitam oseća li ona da nešto prećutkujem. Jer opet ne izgovaram naglas da je – doduše pod vlašću demonske volje – Ajraven bio oružje pomoću kog je Alagai Ka zario nož Hadanu u pluća. Istina je, ali ta istina bi razjedinila ostatke ovog grada, kao i ostatke Madža.

Umesto toga, i dalje govorim istinu, iako me to boli. „Ipak, i desetine demona su pale pod kopljem Amanovog madžanskog sina. A kada je Alagai Ka pobegao s bojnog polja i kad je moj brat povratio sopstvenu volju, odlučio je da umre časno umesto da se izloži opasnosti i možda odnese demonsku pogan svom narodu u nekom mračnom kutku uma. Poslednjim činom postao je mučenik kako bi zaštitio Pustinjsko Koplje i njegove stanovnike, i takva moć svakako je potrebna Svetom gradu.“

Naglašeno podignem ruke, tako da ih svi vide, a onda ih spustim na propovedaonicu; izazivam svetinju da me opeče ako su mi reči neistinite. „Video sam to svojim očima!“

Ajravenova lična garda, Koplja pustinje, ne zadovoljava se lupanjem nogama. Nastavnik Zim podigne oklopljenu pesnicu i tripot se lupi po oklopnoj ploči preko srca; na stotine ratnika ponavlja ovaj pokret. „VIDEO SAM!“

Maroh stiska usne. Uvežbao je onu primedbu, ali nije očekivao da će *Šarami* i sami imati pripremljen odgovor.

Mrzim politiku, ali nisam budala.

Čekam dalje negodovanje, ali ni sveštenici nisu budale. Niko neće radi Aleveranove lične osvete da podmetne leđa i izgubi naklonost ratnika. Kad se tišina otegne, Aleveran opet dignu ruke i da znak da zvona zazvone.

„Everame, darivaoče života i svetlosti, primi kosti šaram kaa Ajravena asu Amana am’Džardira am’Madže; neka blagosiljaju ovaj veličanstveni hram u tvoje ime, neka bi bilo večno.“

Nakon što odnesu Ajravena, preostaje samo moja sestra. Ako je bratovljev prijem u hram bio suđenje, ovo više liči na silazak u ponor. Nijedna ratnica nije sahranjena u Šarik Hori, a starci se retko čega plaše više nego promene.

Svejedno, nije mi prvi put da se iz ljubavi uputim u ponor, i više se ne bojim ovih staraca. Ako neće da prime moju sestru po zasluži, lično ću poneti njeno telo kući i postaraću se da je sahrane u Izbaviteljevoj katedrali u Uvali. U dubini duše to i želim, ali ona bi radije bila ovde, znam to.

„Pred vama leži Miha va Aman am’Džardir am’Kadži.“ Konačno se u Aleveranov glas potkrade naznaka prezira, iako je zvučao ravnodušno i kad je govorio o unuku i najvećem suparniku. „Kakvu slavu je zadobila Amanova *kći* i čime je zaslužila mesto među muškarcima, u hramu junačkih kostiju?“

Dame potvrdno žamore. Ako se jednoj ženi dodeli takva počast, to će im neposredno poljuljati moć. Neće popustiti lako kao kad je Ajraven bio u pitanju, a moji ratnici nisu poznavali Miha ovako kao ja. Neće se baš mnogo truditi zbog časti neke tamo žene, niti ima smisla da tražim to od njih. Nije ovo njihova bitka.

Pogledam u sestru, koja leži tako spokojno, i srce mi se iznova slomi. Miha je bila ogroman deo mog sveta; ne znam kako da živim bez njenih neprestanih saveta, ljubavi i podrške.

Miha mi je bila sestra, ali tek mi je prekasno svanulo šta sestrinstvo zapravo znači. Najveći deo mog života, Miha je krila od mene čitavu jednu stranu svoje ličnosti. Nije bilo pravedno što je krivim zbog toga, ali jesam. Zanimarila je sopstveni život, odrekla se beskrajne slave i plemićkog položaja, a sve to da bi meni